

Pöytäkirjat, viranhaltijapäätökset ja lausunnot

MH § 164

Kainuun liitossa on valmistunut seuraavat:

Kokouspöytäkirjat:

- Maakunnallinen nuorisovaltuusto 5.10.2015

Viranhaltijapäätökset:

Henkilöstön vuosilomaa-, sairautta-, työaikavapaata-, virkavapaata-, palkkausta-, virkamatkaa- ja henkilöstökokouksia koskevat päätökset ajalla 13.10.2015 - 9.11.2015:

Aluekehitysjohtaja Heimo Keränen §:t 74-88, 21-22
Suunnittelujohtaja Hannu Heikkinen §:t 51-56, 19-20
Hallintopäällikkö Harri Turkulainen §:t 40-44, 13

Muut kuin em. päätökset:

Suunnittelujohtaja Hannu Heikkinen:

Hankintapäätös § 2: Työtuolin hankinta

Hankintapäätös § 3: NiiKa -kehityskäytävän esiselvitys

Hankintapäätös § 4: Suurkokotulostin

Hankintapäätös § 5: Kainuun 1. vaihemaakuntakaavan kaava-asiakirjojen painatus

Lausunnot:

1) Suunnittelujohtaja Hannu Heikkinen ja maankäyttöasiantuntija Martti Juntunen ovat 29.10.2015 antaneet Sotkamon kunnalle seuraavan sisältöisen lausunnon:

"LAUSUNTO SOTKAMON LAAJANTIEN YMPÄRISTÖN ASEMAKAAVAN MUUTOKSESTA JA LAAJENNUKSESTA

Sotkamon kunnan tekniset palvelut on pyytänyt Kainuun liitolta lausuntoa Sotkamon Lastaajantien ympäristön asemakaavan muutoksesta ja laajennuksesta. Kaavoitettava alue sijaitsee Vuokatin asemakaavan Hakalan asemakaava-alueella.

Kaavahankkeen keskeisimpänä tarkoituksena on selvittää Lastaajantien muutostarpeet siten, että kadulle voidaan ohjata lisääntyvää raskasta liikennettä.

Asemakaavaluonnos

Asemakaavan muutoksella saatetaan ajan tasalle alueen asemakaava, parannetaan alueen asumisviihtyisyyttä sekä parannetaan katuverkoston järjestelyillä liikenneturvallisuutta.

Kainuun liitolla ei ole huomautettavaa asemakaavaluonnokseen."

2) Suunnittelujohtaja Hannu Heikkinen ja maankäyttöasiantuntija Martti Juntunen ovat 29.10.2015 antaneet Caruna Oy:lle seuraavan sisältöisen lausunnon:

"LAUSUNTO CARUNA OY:N 110 KV:N VOIMASIIRTOJOHTOHANKKEESTA PEURAVAARA-SUOMUSSALMI

Caruna Oy pyytää Kainuun liitolta lausuntoa Peuravaara-Suomussalmi 110 kV:n voimajohtohankkeesta ja sen johtoreittiin sekä sijoitukseen liittyvistä asioista. Kainuun liiton lausunto tullaan liittämään Energiavirastolle tehtävään rakentamislupahakemukseen sekä Valtioneuvostolle tehtävään lunastuslupahakemukseen. Mikäli kaikilta kiinteistönomistajilta saadaan vapaaehtoiset luvat johdon sijoittamiselle heidän omistamiin kiinteistöjen alueelle, voidaan lunastuslupahakemus osoittaa Maanmittauslaitokselle.

Caruna Oy suunnittelee rinnakkaista 110 kV:n voimajohtoa Seitenoikean ja Suomussalmen välille. Uusi rinnakkainen siirtoyhteys rakennetaan 110 kV alueverkon käyttövarmuuden parantamiseksi ja siirtokapasiteetin kasvattamiseksi. Nykyisessä tilanteessa Suomussalmen ympäristö on säteittäisen voimajohdon päässä ja poikkeustilanteessa sähkönjakelun korvaustoimenpiteet ovat hyvin rajallisia ja riittämättömiä. Uusi siirtoyhteys mahdollistaa myös Hyrynsalmen ja Suomussalmen kuntien alueille suunnitteilla olevan Kivivaara-Peuravaaran tuulipuiston verkkoliitännän.

Voimajohtohanke toteutetaan vaiheittain siten, että ensivaiheessa tuulipuistoalueelle rakennettava Peuravaaran sähköasema liitetään olemassa olevaan Seitenoikea-Aittakoski voimajohtoon Iso-Siikavaara nimisessä haarapisteessä. Toisessa vaiheessa rakennetaan siirtoyhteys Iso-Siikavaarasta Fingrid Oyj:n omistamalle Seitenoikean kytkinlaitokselle. Tämä osalla uusi voimajohto sijoittuu olemassa olevan Seitenoikea-Aittakoski voimajohdon rinnalle.

Kolmannessa vaiheessa Caruna Oy jatkaa 110 kV:n siirtoyhteyttä edelleen Peuravaaran sähköasemalla Aittakosken voimalaitoksen viereen rakenteilla olevalle uudelle Suomussalmen kytkinlaitokselle, jolloin saadaan rengasmainen johtoyhteys Seitenoikean ja Suomussalmen kytkinlaitosten välille. Yhteys parantaa ja varmistaa huomattavasti alueellista sähkönsiirtoa huomioiden myös johto-osien tulevaisuuden huolto- ja kunnossapitotarpeet.

Peuravaaran ja Suomussalmen kytkinlaitoksen välisen johto-osan kokonaispituus tulisi olemaan noin 15,5 km, jota varten on alueen metsämaastoon avattava uutta johtokäytävää noin 10,5 km:n matkalle. Suomussalmen puoleisessa päässä johto on tarkoitettu sijoittamaan olemassa olevan Aittakoski-Seitenoikea johdon rinnalle, jolloin uutta johtoaluetta tarvitaan 16,5 metrin leveydeltä.

Ennen tarkempaa johdon teknistä suunnittelua ja pylvässijoittelua, johto-

reitille on tarkoituksena tehdä kartoitus, jonka yhteydessä maastossa mitataan ja selvitetään voimajohdon suunnittelun ja johtoalueen käyttöoikeuksien perustamisen kannalta tarpeelliset asiat, kuten maanpinnan muoto, johdon suunnitteluun vaikuttavat seikat sekä kiinteistörajat. Kartoitustyön suorittamiseksi on saatava lupa kiinteistön omistajilta tai vaihtoehtoisesti luvan voi myös myöntää Maanmittauslaitos.

Johto on tarkoitus toteuttaa harustetulla portaalipylväsrakenteella, jota varten sähkönsiirron luetettavuuden varmistamiseksi on varattava 26 metriä leveä, puista vapaa johtoaukea ja sen molemmin puolin 10 metriä leveät reunavyöhykkeet, joilla puiden pituutta on rajoitettu siten, etteivät ne kaatuessaan voi vahingoittaa johtorakenteita. Siltä osin kuin johto on sijoitettavissa olemassa olevan 110 kV:n johdon rinnalle, voidaan osittain hyödyntää olemassa olevaa puusta vapaata johtoaluetta, jolloin uutta johtoaukeaa tarvitaan vähemmän.

Rakentamisen vaatima Energiaviraston hankelupamenettely on tarkoitus tehdä heti lausuntopyyntökierroksen jälkeen. Johtoalueen maastokartoitus sekä sijoitussuunnittelu ehditään todennäköisesti tehdä vasta vuoden 2016 keväällä. Jos kiinteistöomistajien kanssa päästään vapaaehtoiisiin maankäyttöoikeuksiin, suunnitelman mukaisen johdon rakentaminen voisi tapahtua jo talvikaudella 2016–2017.

Kaikille 110 kV:n johtojen rakentamiselle on Suomessa haettava sähkömarkkinalain mukainen Energiaviraston (EV) hankelupa. EV:n myöntämissä luvassa ei määritellä johdon reittiä, vaan otetaan kantaa sen tarpeellisuuteen. Lupahakemukseen on liitettävä kuitenkin johtoreittiä koskevien kuntien ja ELY-keskuksen sekä muiden viranomaisten lausunnot.

Suomussalmen kunta on antanut voimansiirtojohtohankkeesta lausunnon 8.10.2015 (kunnanhallitus § 152). Kunta on antanut suostumuksensa Caruna Oy:n voimajohtohankkeelle ja ilmoittanut lausuntonaan, että sillä ei ole huomauttamista hankkeen johdosta.

Voimajohtohanke

Voimassa olevassa Kainuun maakuntakaava 2020:ssa on osoitettu pääsähköjohdot 110–400 kV. Maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleis- ja asemakaavaa sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueidenkäytön järjestämiseksi. Kainuun maakuntakaavan periaatteena on täydentää olemassa olevaa maakunnallista 110 kV:n sähköverkkoa niin, että sähköhuollon varmuus kasvaa. Maakuntakaavan kaavaselostuksessa todetaan, että ”Pääsähköjohtojen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa ja toteuttamisessa tulee ottaa huomioon linnuston merkittävät pesimäalueet ja muuttoreitit sekä vähentää mahdollisuuksien mukaan linjoista linnuille aiheutuvia haittoja esimerkiksi merkitsemällä törmäysalttiilla alueella sijaitsevat johdot. Sähköverkoston alempiasteisia jakelujohtoja uudistettaessa ja suunniteltaessa tulee kiinnittää huomiota johtojen huoltovarmuuteen. Uudet johdot pyritään ensisijaisesti sijoittamaan olemassa olevan tieverkoston läheisyyteen.”

Lausuntopyyntöasiakirjoissa esitetty alustava johtoreitti 110 kV:n siirto-

johdolle sijaitsee Peuravaaran sähköasemalta ja Ruokojärven pohjoispuolelle saakka maakuntakaavassa osoitetulla maa- ja metsätalousvaltaisella alueella (M) ja loppuosa maakuntakaavassa osoitetun 110 kV:n pääsähköjohdon yhteydessä samassa johtokäytävässä Aittokosken voimalaitokselle saakka.

Voimassa olevassa Kainuun maakuntakaava 2020:ssa on kohdemerkinnällä osoitettu maakunnallisesti arvokkaaksi kulttuurihistoriallisesti alueeksi Suomussalmen Pyykkölänvaara, joka sijaitsee lähimmillään vajaan kilometrin etäisyydellä alustavan johtoreitin itäpuolella. Maakuntakaavan mittakaava ja tarkoitus huomioon ottaen myös aluemaiset kulttuuriympäristöt on siinä osoitettu kohdemerkinnällä. Alueiden tarkempi rajausta tapahtuu yksityiskohtaisemman suunnittelun yhteydessä. Maakuntakaavassa on annettu kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeitä rakennetun kulttuuriympäristön alueita tai kohteita koskeva suunnittelumääräys:

”Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on turvattava alueen tai kohteen merkittävien kulttuurihistoriallisten ja maisemallisten arvojen säilyminen. Valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokkaisiin kohteisiin merkittävästi vaikuttavissa hankkeissa on varattava museoviranomaiselle tilaisuus antaa lausunto”.

Kainuussa on vuosina 2011–2013 tehty valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitys- ja täydennysinventointi. Maisema-alueiden rajauksissa on pyritty noudattamaan maisemarakenteen näkyvässä olevia luontevia rajoja sekä hahmottamaan yhtenäisiä aluekokonaisuuksia. Kainuun ELY-keskus on ehdottanut Kainuun vaarakyliin kuuluvaa Suomussalmen Pyykkölänvaaraa maakunnallisesti arvokkaaksi maisema-alueeksi. Maisema-aluetta koskevat seuraavat perustelut: ”Edustava esimerkki Kainuun vaara-asutuksesta. Pyykkölänvaaran asutus muodostaa ehjän, tasapainoisen kokonaisuuden, jonka arvoa lisäävät vaaran laelta aukeavat kaukomaisemat ja vanha rakennuskanta”. Maisema-alueiden arvoja turvataan maankäytön suunnittelun avulla pääosin maakunta- ja yleiskaavoituksessa. Kainuun maakunnallinen maisemaselvitys ja arvokkaiden maisema-alueiden inventoinnin tulokset on tarkoitus ottaa huomioon Kainuun maakuntakaava 2020:n tarkistamisen yhteydessä.

Kainuun tuulivoimamaakuntakaavan kaavaehdotus oli julkisesti nähtävillä 2.9.–2.10.2015. Tuulivoimamaakuntakaavassa osoitetaan pääsähköjohtojen yhteystarve -merkinnällä uusien 110 kV pääsähköjohtojen yhteystarve tuulivoimaloiden alueilta kantaverkon liityntäpisteille. Peuravaaran uudelta sähköasemalta Aittokosken voimalaitokselle kaavaehdotuksessa osoitettu pääsähköjohdon yhteystarve on tällainen uusi 110 kV:n yhteystarve. Koska sähköjohtojen sijaintiin liittyy vielä epävarmuutta, on kaavaehdotuksessa käytetty yhteystarvemerkinä. Ohjeellisen tai viiva-merkinnän osoittaminen ei ole ollut kaavaehdotuksessa siten tarkoituksemukaista ja mahdollista. Yhteystarvemerkinä koskee seuraava maakuntakaavaehdotuksessa esitetty suunnittelumääräys: ”Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa uudet pääsähköjohtot on pyrittävä sijoittamaan samaan tai olemassa olevan johtokäytävän yhteyteen.” Tuulivoimamaakuntakaavassa osoitettavien voimajohtojen yksityiskohtaisempaa

suunnittelua ja toteutusta ohjataan yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa ja erityislainsäädännöllä; sähkömarkkinalailla (588/2013) ja kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetulla lailla (603/1977, lunastuslaki). Kaavaselostuksessa esitettyjen suunnitteluperiaatteiden mukaan uusia sähkölinjoja suunniteltaessa tulee selvittää asutukseen, maisemaan, linnustoon, luonnon monimuotoisuuteen ja kulttuuriperintöön kohdistuvat vaikutukset sekä on pyrittävä ehkäisemään haitallisia vaikutuksia.

Maakuntakaavaehdotuksesta Kainuun liitolle annetuissa mielipiteissä kiinnitettiin huomiota Peuravaara-Aittokoski siirtojohtojen linjaukseen ja sen Pyykkölänvaaran maisema-alueen arvokkaimmalle kaukonäkymälle aiheutuviin maisemahaittoihin sekä esitettiin vaihtoehtoiset linjaukset siirtojohtojen sijainnille olemassa olevan 110 kV:n siirtojohtojen yhteyteen Saaranjärven läheisyydessä.

Pyykkölänvaaran maakunnallisesti arvokkaaksi maisema-alueeksi ehdotetun alueen raja sijaitsee lähimmillään noin 0,8 km:n ja vaaranlakialue noin 1,7 km:n etäisyydellä Caruna Oy:n voimajohtohankkeen esisuunnittelun yhteydessä määrittelystä voimajohtojen alustavasta linjauksesta. Metsän peitteisyys ja puiden pituus vaikuttavat oleellisesti siihen, miten uusi voimajohto tulisi näkymään Pyykkölänvaaran korkeimmille alueille. Kainuun liiton arvion mukaan maaston muodot huomioon ottaen siirtojohto ei todennäköisesti tulisi näkymään maakuntakaavaehdotuksesta annetussa mielipiteessä esitetyllä tavalla Pyykkölänvaaran maisema-alueelle.

Peuravaara-Aittokoski 110 kV:n voimansiirtojohtojen toteuttamiselle on esitetty alustava toteutusaikataulu. Peuravaara-Aittokoski siirtojohtojen yksityiskohtaisessa jatko-suunnittelussa ja maastoon sijoittamisessa tulee ottaa huomioon ympäristö- ja maisemanäkökohdat sekä pyrkiä ehkäisemään haitallisia vaikutuksia."

3) Suunnittelujohtaja Hannu Heikkinen ja maankäyttöasiantuntija Martti Juntunen ovat 5.11.2015 antaneet Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle (TUKES) seuraavan sisältöisen lausunnon:

"LAUSUNTO KUHMON JUURIKKANIEMEN KAIVOSLUVAN RAUKEAMISEN LYKKÄÄMISESTÄ KOSKEVASTA HAKEMUKSESTA

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) on pyytänyt kaivoslain (621/2011) 37 §:n nojalla Kainuun liiton lausuntoa Kuhmon Juurikkaniemen kaivospiiriin (KaivNro 6746) kaivosluvasta.

Kaivosluvassa on kysymys kaivosluvan (kaivoslaki 68 §) raukeamisen lykkäämisestä, joka tässä tapauksessa tarkoittaa jatkoajan myöntämistä kaivostyöhön ryhtymiseksi Juurikkaniemi -kaivospiirissä.

Kaivosviranomaisen on antanut Juurikkaniemen kaivospiirille kaivoskirjan 27.2.2006, jonka mukaan kaivostyöhön on ryhdyttävä 8.12.2015 mennessä. Kaivostoiminta kaivospiirillä on aloitettu, mutta toiminta on ollut tuotannollisista syistä pysähdyksissä vuodesta 2007 alkaen. Kaivos-

piirissä on louhittu vuosina 2004–2007.

Juurikkaniemen kaivospiirin kaivosmineraali on vuolukivi. Kaivospiirin pinta-ala on yhteensä 46,01 ha. Kaivoksella on Pohjois-Suomen Ympäristölupaviraston 20.12.2005 myöntämä ympäristölupa.

Kaivosviranomaisen on päätöksellään antanut Juurikkaniemi -kaivospiiriä koskien päätöksen yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi annettavista määräyksistä 24.6.2014.

Kaivosluvan raukeamisen lykkäämistä koskeva hakemus

Kainuun liitto on antanut 20.3.2014 kaivosviranomaiselle lausunnon Kuhmon Juurikkaniemen kaivospiirin kaivosluvassa annettavien yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi tarpeellisten määräysten antamisesta ja vakuuden määrittämisestä. Kaivosviranomaisen on antanut Juurikkaniemen kaivospiirille lupamääräykset 24.6.2014.

Kainuun liitolla ei ole huomautettavaa hakemukseen."

4) Maakuntajohtaja Pentti Malinen ja aluekehitysjohtaja Heimo Keränen ovat 6.11.2015 antaneet Työ- ja elinkeinoministeriön aluekehitysosastolle pyydetyt seuraavan sisältöiset kommentit aluekehittämispäätöksen luonnokseen:

"KAINUUN LIITON KOMMENTIT ALUEKEHITTÄMISPÄÄTÖKSEN LUONNOKSEEN

1. Yleiskommentti: aluekehittämisen tilanne ja linjausten tarve aluekehittämispäätöksessä

"Valtakunnalliset alueiden kehittämisen painopisteet 2016–2019" perustuu Lakiin alueiden kehittämisestä ja rakennerahastojen hallinnoinnista. Em. lain mukaan tavoitteena on:

- 1) **vahvistaa alueiden tasapainoista kehittymistä** sekä kansallista ja kansainvälistä kilpailukykyä;
- 2) **vahvistaa ja monipuolistaa kestäväällä tavalla alueiden elinkeinorakennetta sekä edistää taloudellista tasapainoa;**
- 3) edistää kestäväää työllisyyttä sekä väestön osaamista, yhtäläisiä mahdollisuuksia ja sosiaalista osallisuutta;
- 4) **vähentää alueiden välisiä ja sisäisiä kehityseroja** ja kannustaa käytettävissä olevien voimavarojen täysimääräiseen käyttöönottoon kestäväällä tavalla;
- 5) **parantaa alueiden omia vahvuuksia ja erikoistumista** sekä edistää niiden kulttuuria;
- 6) parantaa elinympäristön laatua ja kestäväää alue- ja yhdyskuntarakennetta.

Laissa määritellään **alueiden kehittämisen järjestelmä**, joka luo edellytykset **aluelähtöiselle** kestäväään kehitykseen perustuvalla kasvulla ja

uudistumiselle sekä hyvinvoinnille ja sosiaaliselle eheydelle.

-> Aluekehittämispäätöksen tulee määritellä linjaukset ja tavoitteet alueiden kehittämistä koskevan lain yleistavoitteisiin.

-> Aluekehittämispäätöksen osaltaan tulee vahvistaa aluelähtöisyyttä, vaikka siinä tarkastellaan valtion tason aluekehitystoimenpiteitä.

Suomen keskushallinnon sekä aluekehittämisestä vastaavan työ- ja elinkeinoministeriön rooli tulee nähdä osana **monitasojärjestelmää**, johon kuuluvat **Euroopan unioni (komissio), kansallinen (valtio/ ministeriö) sekä aluetaso (ohjelma-alueet/maakunnat)**. EU:n rakennerahasto-ohjelmien kautta nämä kaikki tasot kytkeytyvät toisiinsa (multi-level governance). Tämä kytkös ilmenee konkreettisesti myös ohjelmien yhteisrahoituksessa: unionin osuus ohjelmabudjetista on 50 %, Suomessa valtion 37,5% ja kuntien rahoituksen 12,5%. Lisäksi ohjelmiin toteutuksessa tarvitaan huomattavasti yksityistä rahoitusta, jonka osuutta ohjelmatasolla ei ole kiintiöity.

Suomi on ollut harvoja Euroopan maita, joissa ei ole suoraan kansanvaltaan perustuvaa aluetason hallintoa. Maakunnan liitot ovat olleet alueen tahtotilaa edustavina organisaatioina välttämätön aluekehitysohjelmaa valmisteleva ja hyväksyvä taho. Hanke- ja yritysrahoituksen välittäjinä aluetasolla on kuitenkin toiminut useita eri viranomaisia ja suurin osa tukirahoituksesta on kulkenut valtion organisaatioiden kautta.

Tilanteessa, jossa hallitusohjelman mukaisesti Suomeen muodostetaan **uudet itsehallintoalueet**, hallituksen aluekehittämistä koskevat linjaukset tulee valmistella tätä tavoitetta vasten. Käytännössä aluekehitysohjelmien ja -rahoituksen malli yksinkertaistuu ja tehostuu huomattavasti samalla kuin aito aluelähtöisyys vahvistuu, jos/kun alue-, maaseutu- ja yrityskehittämistä koskevat tehtävät ELY-keskuksilta yhdistetään itsehallintoalueiden tehtäväksi. Myös aluelähtöisyyteen tulee aivan uudenlainen selkeys, kun maassa toimii kolme alueellisesti hierarkista hallinto- ja toimintatasoa.

-> Aluekehityspäätöksessä olisi tärkeää linjata aluekehittämisen järjestelmää selkeyttävä ja vahvistava muutos osana itsehallintoalueiden perustamista.

Suomessa muutettiin rakennerahastohallinnon rakennetta kuluva ohjelmakauden alkaessa. Työ- ja elinkeinoministeriö toteutti usealla asetusmuutoksella rakennerahastojen hallinnointia koskevan organisointimuutoksen ELY-keskusten osalta. Tämän tuloksena esimerkiksi Pohjois-Suomessa Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus palvelee ESR- ja EAKR-rahoituksen osalta Pohjois-Pohjanmaan, Lapin ja Kainuun alueella. Keski-Suomen ELY-keskus palvelee ESR- ja EAKR-rahoituksen osalta Keski-Pohjanmaalla. Maakuntien liitot palvelevat EAKR-rahoituksen osalta omissa maakunnissaan. Lisäksi TEKES-rahoituksen myöntäminen on siirretty Pirkanmaan ELY-keskukseen. Maaseuturahoituksen osalta kaikki ELY-keskukset jatkavat rahoituksen myöntäjinä. Toimintamalli on aluelähtöisyyden näkökulmasta muuttunut sekavaksi. Maakuntaohjelman toimeenpanon osalta rahoitusinstrumentit ovat pahasti hajallaan ja kokonaisvaltaisen aluelähtöisen kehittämisen järjestelmä on hei-

kentynyt.

Suomen valtion aluepoliittisista panostuksista ”puhtaasti kansallista” eli EU-ohjelmiin sitomatonta aluekehitysrahoitusta Suomessa on erittäin vähän. Dramaattinen muutos tässä on tapahtunut edellisellä vaalikaudella. Alla olevan taulukon mukaisesti maakunnan kehittämistä, joka oli merkittävin kansallinen aluepolitiikan instrumentti, on ajettu alas vuosina 2011 – 2015. Vuonna 2011 sen määrä oli yli 32 milj. euroa.

	TA 2011	TA 2014	TA 2015	Muutos 2011-2015 Abs.	%
Alueiden kehittäminen ja rakennerahaspolitiikka	618 506 €	573 929 €	446 613 €	-171 893 €	-28 %
Maakunnan kehittämistä (siirtomääräraha 3 v)	32 156 €	6 066 €	0 €	-32 156 €	-100 %
Maaseudun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	3 273 €	2 273 €	1 623 €	-1 650 €	-50 %
EU:n ja valtion rahoitusosuus EU:n rakennerahaspolitiikka, ulkorajayhteistyö- ja muihin koheesiopolitiikan ohjelmiin (arviomääräraha)	526 889 €	565 590 €	444 990 €	-81 899 €	-16 %
Kainuun kehittämistä	56 188 €	0 €	0 €	-56 188 €	-100 %

Maakunnan kehittämistä tyyppisenä uutena rahoitusinstrumenttina valtion talousarviossa on Alueellisten innovaatioiden ja kokeilujen käynnistäminen (10 milj. euroa). Tämä instrumentti on osa hallitusohjelman kärkihankeajattelua ja kokeiluja. Sellaisenaan se on tarpeellinen ja kannatettava; se ei kuitenkaan pysty korvaamaan maakunnan kehittämistä -instrumenttia. Uuden rahoitusvälineen sisällä on useampi erillinen toimintamalli ml uutena rakennemuutosten ennakointia tukeva rahoitus. Jos/kun ennakoitujen rakennemuutosten (erm) toimintamalli otettaisiin näin käyttöön ja sillä korvattaisiin nykyinen äkillisten rakennemuutosten rahoitus, aluepolitiikan instrumentit kehittyvät väärään suuntaan. Erm on hyvä toimintamalliuudistus, mutta se ei tule estämään äkillisiä rakennemuutoksia jatkossa ja niiden vaikutusten lieventämiseen ja aluetalouden elvyttämiseen ei enää olisi valtion työkaluja.

Alueellisten innovaatioiden ja kokeilujen käynnistämistä rahoitusta koskevissa linjauksissa on myös yksityiskohtia, jotta Itä- ja Pohjois-Suomen maakuntien näkökulmasta ovat kyseenalaisia. Esitettyjen uusien määrärahojen pienuudesta johtuen ei ole mitenkään tarkoituksenmukaista irrottaa 10 milj. euron lisärahoitusta normaalista aluekehittämistä toimintamallista. Sopimusmenettely on tarvittaessa toteutettava valtion, kohdealueiden ja -kaupunkien sekä maakunnan liiton kesken sekä kanavoitava rahoitus maakunnan liittojen kautta. Uudet henkilöresurssit ovat tämän instrumentin osalta näin ollen tarpeettomia.

Tulevien itsehallintoalueiden näkökulmasta oman alueensa kehittämistä tarpeisiin käytettävissä olevaa ”maakunnan kehittämistä” on päinvastoin korotettava tuntuvasti työllisyyttä, yrittäjyyttä ja elinkeinoelämää tukevien, vipuvaikutuksiltaan merkittävien hankkeiden joustavaksi liikkeelle saamiseksi. Vaikka po. tarkoitukseen uutta määrärahaa ei vuodelle 2016 esitettäisi valtion talousarvioon, ei ole tarkoituksenmukaista vielä poistaa maakunnan kehittämistä aluekehittämislain tarkoittamista

rahoitusvälineistä.

Kainuun liiton mielestä TEM:n aluekehittämispäätöstä koskeva luonnos ei nykyisessä muodossaan selkeytä hallituksen aluekehittämistä koskevia tavoitteita voimassa olevan lainsäädännön yleistavoitteiden osata eikä anna eväitä vahvistaa aluekehittämisen aluelähtöisyyttä, johon tuleva itsehallintouudistus sinällään antaa mahdollisuudet ja suoraan velvoittaa. Näiden asioiden osalta aluekehittämispäätösluonnos vaatisi kokonaan uutta valmistelua. Toinen vaihtoehto on että valtioneuvosto linjaa näitä suuria kysymyksiä uudelleen siinä vaiheessa, kun itsehallintouudistus käynnistymässä.

2. Yksityiskohtaiset kommentit TEM:n luonnokseen

Kainuun liitto pitää luonnosta edellä kerrottua periaatteellista heikkoutta lukuun ottamatta hyvin laadittuna ja valmisteluprosessia onnistuneena. Varsinainen aluepoliittinen viritys ja alueiden erilaisuuden ymmärtäminen siitä puuttuu. Aluekehittämispäätöksen luonnosversiosta Kainuun liitto esittää tarkempina kommentteinaan seuraavaa:

Alueita kehitetään joustavina toiminnallisina kokonaisuuksina hallinnollisista rajoista riippumatta

- Keskeistä aluekehityksessä on huolehtia erilaisten alueiden saavutettavuudesta, siis liikenneyhteyksien toimivuudesta ja jatkuvuudesta. Myös tietoliikenneyhteyksien toimivuus ja kattavuus tulee turvata, erityisesti harvaan asutuilla alueilla.
- Kainuu on kehittänyt aluettaan toimivaksi järjestelmäksi jo kymmeniä vuosia: on turha lähteä radikaaleihin uudistuksiin purkamalla jo toimivia käytäntöjä (esim. itsehallintoalueita).
- Yhteistyön lisääminen ja raja-aitojen purkaminen on luonnollinen asia, mutta sen on lähdeittävä toiminnalliselta pohjalta. Esimerkiksi kuntarajojen ohella kehityksen esteenä ovat myös elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimialueiden rajat ja työnjako. Kainuussa ollaan tiivistämässä kuntayhteistyötä Kainuu-sopimuksen kautta.

Alueiden elinkeinorakennetta vahvistetaan yritystoiminnan edellytyksiä ja alueiden resilienssiä parantamalla

- Kainuussa keskitytään kasvuhakuisiin yrityksiin, joille on luotava laadukas alueellinen kehitysympäristö yhteistyössä tutkimus- ja oppilaitosten sekä eri kehittäjätahojen kanssa. Toimialojen uudistumista sekä yritystoiminnan toimintatapojen uudistumista voidaan nopeuttaa hyvin tuetuilla yritysten sukupolven- ja omistajanvaihdosten avulla.
- Yritystoimintaa on tärkeää uudistaa ja nopeuttaa osaavan työvoiman uudistumista. Parhaiten tämä tapahtuu työssä oppimisen avulla, jolloin myös yritysten riskiä työvoiman rekrytoinneissa ja kouluttamisessa on mahdollista madaltaa. Malli soveltuu myös kasvaviin maahanmuuttajamääriin ja heidän kotouttamiseensa.
- Erilaista ja edistyksellistä kokeilukulttuuria ja alueellisia kokeiluja tulee suosia nimenomaan aluekehittämisessä.

Edistetään alueiden vahvuuksiin perustuvaa älykästä erikoistumista

- Alueet tietävät omat vahvuutensa. Rakennemuutoksia pohdittaessa tulisi tunnustaa, että tuloksekas ja vaikuttava yhteistyö vaatii pitkäjänteisyyttä ja luottamusta, luottamusta myös rakenteisiin. Myös pienillä maakunnilla pitää olla mahdollisuus tuettuun osaamiskeskusten kehittämiseen, se ei voi olla suurten kaupunkien yksinoikeus.

Tiivistetään elinkeinoelämän yhteistyötä korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten kanssa

- Kainuussa ei ole omaa yliopistoa, mutta ammattikorkeakouluissa, yliopistokeskuksissa ja erilaisissa tutkimuslaitoksissa on osaamista, jonka avulla voidaan parantaa yritysten valmiuksia kasvuun ja kansainvälistymiseen. Digitaalisuus ja uudet liiketoimintamallit avaavat myös pienille maakunnille mahdollisuuden päästä mukaan tähän kehitykseen, kun yritysrajapinta tuodaan joustavasti lähemmäs korkeakouluja.
- On huomattava, että osaaminen mahdollistaa muutoksen, myös joustavan ja ketterän rakennemuutoksen.
- Kainuu ei näe tarpeellisena, että valtio solmii suurimpien kaupunkien kanssa kasvusopimuksia ilman aluekehitysviranomaista eli maakunnan liittoa.

Alueellisesti kattavaa, monikeskuksista aluerakennetta vahvistetaan lisäämällä alueiden keskinäistä yhteistyötä ja moninaista verkottumista

- Erilaiset yhteistoiminta-alueet sekä kehittämisvyöhykkeet syntyvät aidosta julkisen ja yksityisen sektorin taloudellisista lähtökohdista ja tarpeista. Väestöltään taantuvilla alueilla vyöhykejattelu on vaativa ja pitkäjänteinen prosessi, jossa maakuntakaavoituksella ja maakuntaohjelmalla on tärkeä rooli. Näiden asemaa ja resursointia tulisi vahvistaa lisäämällä kehittämistoimintaan suunnattavaa rahoitusta.
- Paikkatietoon perustuva lähestymistapa on asian selvittelyssä erittäin kannatettava.

Maahanmuutto otetaan huomioon alueiden suunnittelu- ja kehittämisprosesseissa

- Maahanmuuttajien määrä on kasvanut Kainuussa 1980-luvun alusta lähtien, ja erityisen nopeasti 2000-luvulla sekä aivan viime aikoina. Maahanmuutto on erityisen tärkeä väestötappioista kärsiville alueille kuten Kainuulle, mikäli kotouttamisessa onnistutaan. Tämä siis vaatii erityisresursseja.

Tuetaan kotimaisiin uusiutuviin energiamuotoihin pohjautuvia hajautettuja energiaratkaisuja

- Kainuun liitto on satsannut ja satsaa painopisteeseen voimakkaasti. On hyvä, että hajautettu malli on mukana tässä paperissa.

Vahvistetaan julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin kumppanuutta palvelutuotannossa

- Julkinen talous pysynee pitkään kireänä, väestö ikääntyy (palvelujen tarve vain kasvaa) ja näin ollen palveluja joudutaan karsimaan ja/tai keskittämään. Palvelujen turvaamiseksi tarvitaan joustavampaa ja tehokkaampaa yhteistyötä julkisen, kolmannen sektorin ja yritysten välillä. Kainuussa ollaan edelläkävijöitä sote-palvelujen maakunnallisessa kehittämisessä ja sitä työtä halutaan jatkaa.
- Kainuun liitto kannattaa uusien paikallisten kokeilujen ja kannustimien kehittämistä yritysten ja kolmannen sektorin aseman vahvistamiseksi palvelutuotannossa. Myös yksittäisten ihmisten ottamaan vastuuseen hyvinvoinnistaan tulee kannustaa ja kehittää kannustimia.

Parannetaan asiakaspalvelua digitalisaation avulla

- Julkishallinnon asiakaspalvelussa tärkeintä on toiminnan yhdenvertaisuus, läpinäkyvyys, palvelujen saavutettavuus ja palvelun vaikuttavuus. Digitalisaatio ja sen mahdollistamat palvelut ovat hyvä ratkaisu tehostaa palveluja ja saattaa iso osa niistä mahdollisimman lähelle tarvitsijoihin. On kuitenkin olemassa huomattavan suuri ryhmä ihmisiä, joille näiden palvelujen saavuttaminen on jo osaamisen puuttumisen vuoksi mahdotonta; tämä vaatii omat ratkaisunsa asian kehittämisessä.
- Kainuun liitto kannattaa painopisteen vahvaa ja monipuolista kehittämistä ja on kiinnostunut osallistumaan erilaisiin kokeiluihin asiaan liittyen.

Otetaan arjen sujuvuus ja hyvinvointi yhdyskuntasuunnittelun ja muun päätöksenteon perustaksi.

- Toimiva arki on keskeinen osa ihmisen hyvinvointia. Taantuvilla ja harvaan asutuilla alueilla toimivien yhdyskuntarakenteiden ylläpito on kuitenkin lähes mahdotonta. Toimivat liikenneyhteydet, toimintavarmat tietoliikenneyhteydet, elinympäristön viihtyisyys ja kaikenlainen turvallisuus on kyettävä turvaamaan myös Kainuun maaseudulla.
- Kainuun liitto pitää itsestään selvänä, että paikallisten ihmisten pitää päästä osallistumaan elinympäristöään koskevaan suunnitteluun ja päätöksentekoon."

Lisätietoja lausunnoista nro 1-3 antaa suunnittelujohtaja Hannu Heikkinen, puh. 044 710 0864 ja lausunnosta nro 4 maakuntajohtaja Pentti Malinen, puh. 044 797 0197 tai sähköpostitse osoitteella etunimi.sukunimi@kainuu.fi.

Maakuntajohtajan ehdotus:

Maakuntahallitus päättää, ettei viranhaltijapäätöksiä ja pöytäkirjoihin merkittyjä päätöksiä oteta maakuntahallituksen käsiteltäväksi ja merkitsee annetut lausunnot tiedoksi.

Maakuntahallitus:

Hyväksyi.
